

De overval

Door Hans Nieuwenhuijsen

Aan het eind van de middag van 9 november '43 werd ik, spellend op mijn kamer boven, opgeschrikt door een groot kabaal bij de voordeur. Halverwege de trap zag ik in het voorportaal mijn moeder en mijn 'oom' Hoyte Sillevius Smitt, onder schot gehouden door de pistolen van een paar mannen in zwartleren uniformen.

Wat was er gebeurd? In het begin van de middag, met de fiets op weg naar een bespreking met zijn verzetsvrienden in de Vondelstraat, zag mijn vader Frits bij dat adres een paar verdachte figuren, Rustig keerde hij om. Even later kreeg Frits in de gaten dat de Sipo-mannen hem volgden. Hij bedacht een plan, en zette koers naar zijn kantoor op de Heerengracht.

Daar aangekomen vertelde hij aan zijn vriend en collega Sillevius Smitt dat ze achter hem aanzaten. Frits stelde hem voor van hoed en jas te wisselen, waarna Hoyte dan met de fiets van Frits naar diens huis in Amstelveen kon fietsen. Beiden hadden een vergelijkbaar postuur.

De smoes die Frits voor Hoyte's bezoek aan de Catharina van Cleveaan bedacht had, was dat hij wat informatie aan mijn moeder moest overbrengen inzake de volkstuinclub waar beide families aan deel namen.

Zodra de mannen mij zagen werd ik door één van hen weer terug gedreven naar mijn kamer. Ook hierbij weer onder bedreiging van een getrokken pistool. Daar aangekomen werd ik niet onvriendelijk verhoord over alles wat ik van mijn vader wist. Aan wat ik toen heb verteld, heb ik geen bijzondere herinneringen overgehouden.

Bij de latere teruggondervraging door mijn moeder bleek dat ik het door haar voorgeschoteld beeld, dat mijn vader en zij geheel gescheiden leefden, voldoende bevestigd had. Als 9jarige begreep ik goed dat ik over onze bezoeken aan de Westergasfabriek moest zwijgen.

Na het demasqué bij de voordeur mocht Hoyte weer rustig vertrekken naar zijn eigen huis. De overvallers zijn nog een paardagen bij ons in huis gebleven, waarschijnlijk om te zien of mijn vader toch niet ergens verborgen was.

Van Amstelveen naar Amsterdam

Bij het vertrek van de overvallers kreeg mijn moeder het bevel om binnen 24uur ons huis met haar gezin te verlaten. Achter gebleven huisraad zou worden geconfisqueerd.

Met behulp van vrienden is het gelukt om alle inboedel tijdig te verwijderen en elders op te slaan. Voor ons volgde een korte tijd van zwervend bestaan.

Een eerste opvang werd gevonden in Amsterdam op de Jan van Eickstraat bij Attie Boissevain, een oude jeugdvriendin van mijn ouders en getrouwd met de chirurg Chris Knapper.

Ik sliep daar op de kamer van hun oudste zoon Nico die als eerste ertoe bijdroeg om van mij als dorpsknulletje een stadsjongen te maken. Nico zat op de Willemsparkschool. Het lag dus voor de hand dat ik naar de zelfde school zou gaan, en ook in de zelfde klas. Nico werd later een bekende Regisseur van amusementsprogramma's bij de Vara.

Na een maand konden wij meer zelfstandig gaan wonen. Een zolderverdieping was beschikbaar op de Mozartkade bij het oudere echtpaar Heringa, de schoonouders van de verzetsvriend van mijn vader Jan Huesse.

Daar hebben wij een half jaar gewoond totdat in het voorjaar van '44 het royale bovenhuis op de Euterpestraat 171 (nu Gerrit van der Veenstraat) vrij kwam.

De vorige huurder prof Heringa, de invalide voorman van het artsenverzet die door mijn vader werd vertegenwoordigd in het NC, was verbannen naar Assen om hem te isoleren van de medische verzetshaard in Amsterdam. Tot lang na de bevrijding hebben wij daar kunnen blijven wonen.